

”Ålafiske-ordbok”

1

urval ur Y Rollof 1982. ”Från Ålakust till Kap Horn”

Anguilla	vår ål, anguilla betyder ”liten orm” på latin
bödepall	bindstol, säte med klyka för att fästa garnet när man lagar nät
bagpåsen	hommans yttersta del
blankål se gulål	svart ål med vit buk, lekmogen ål på vandring till Sargassohavet,
bleke	när havet ligger stilla så att man kan se botten
bottengarn	nätgård med minst sju hörnpålar, ursprungligen dansk
bälen	mellanpartiet före bagpåsen
böda	laga nät
bödenål	helst av pockenholz eller syren, numera plast, för att laga garn
böjlar	cirkelformade byglar av ene eller rotting till homman
dragg	ankare med ett fly
draggakubb	flöte
drätt	en kuststräcka för ålfiske som är registrerad i fastighetsregistret och åsatt taxeringsvärde. Drätt kan härledas av draga. En drätt kan vara mellan 150 – 250 meter. Det har även funnits laxdrätter och tobisdrätter.
döingakejs	nåthåv med skaft och ring som användes då man förr varje morgon gick över de stora sumparna för att få tag på döda ålar i hörnen
fallål	ål som faller ner på glöden vid rökning spec om den är för hårt skållad
fajn	bälens indelning består av strut, mellanfajn, storfajn och förfajn
flä	flöte

fläkål	Åhus Gästis specialitet ”fläkt ål”. Ålen rensas och ryggbenet tas ur, bred ut ålen och fyll med hackad dill och lite salt, vik ihop ålen i tre slag, pensla med ägg och skorpmjöl, baka i ugn 230 grader i 20 minuter, skär i skivor, ät med potatismos och sirap
glasål	genomskinligt ålyngel, vikt 0,3g
gulål	ung ål med gul buk, guling
habaren	del av stranden upp till starrkanten, jfr habour?
hake	utskjutande udde ex Revhaken, Snikarehaken
ål (hane)	hanen blir sällan mer än 40 cm
halmad ål	Skär en kraftig färsk ål i portionsbitar. Täck en ugnspanna med finskuren ren råghalm, lägg på de saltade och pepprade ålbitarna med ryggen upp, stek i het ugn ca 25 min. servera med citronklyftor, dillkvistar och nypressad potatis
åls hastighet	medelhastighet 13 km/dygn
hilla	rep från dragg till nät
hissastage	stolpar för att hänga nät på
hjulpekarl	lejekarl, skulle även stå för matlagningen, fast lön eller pundtal, se vidare pundtal
homma	Skånes ostkusts ålfiskeryssja/ålbottengarn i nylongarn, 300 meter
hommebojlen	böjd båge av trä eller järn som bildar öppningen på bålen
hommebåt	klinkbyggd besläktad med blekingeekan, byggs på fri hand utan mallar, förr i ek, numera i plast, ca 6 meter
ål (hona)	ca 80 – 100 cm
hänge	rad av stolpar för att torka nät
kar	stensamling ex Stora Karet, Öredakaret
kejs / tjejs	håv för att ta upp ål ur sump

kjessa	öppning på homman genom vilken man kan tömma den på fisk
klick	maneter i nät
kvass	av tyskan kwase, båt med sump inbyggt dvs många små hål i bordläggningen så att ålen får friskt vatten
kubb	flöte
kättingmule	järnlänk med dragg på var sida om hommeöppningen
landarm	lång närtarm inte sällan från stranden ut till hommeöppningen
landgille	arrende, gille jfr gäld, betalades förr i natura dvs ål, vanligen i november
ledarm	leder ålen till homman
lejekarl	se hjälpekarl
lillvina	tvärmule, draggförankring av homman några meter in
luad ål	lättsaltad blankskrpad ålsom hakas upp på luejärn för att stekas i heteldad bakugn, rökstekt med knaprigt skinn
melycke	mellanlås i homma
mengd ål	saltad ål
noranström	sydgående ström
pinnaål	mellanstor nattsaltad skrapad ål läggs i långpanna fylld med alpinnar sen enris med galler, stek i ugn 175 grader
pundtal	var 6:e – 10:e kilo som fiskades gick till lejekarlen
revlar	grunt område
rykta	röita, vittja homman
rökt ål	rensas, läggs i saltlake över natten, skällas och blankskrpas alvedröks sedan i sex – sju timmar

saltad ål	vanlig konserveringsform förr. Regalskeppet Wasa hade 31 tunnor å 86 kg saltad ål för besättningen och 4 tunnor för befälet
Sargassohavet	ådens lekplats i Altanten vid Västindien och Bermudas
sjöväder	pålandsvind
skepparål	rökt ål bräserad i porter sen stekt i smör, serveras med gräslöksröra
slukål	breflabbad ål
snurring	liten hanål med vit buk
stackarm	kortare nätarm till homma, sätt 45 grader mot landarm
stia	stör för hommans markeringsflagg med kryss
stickstake	5-6 meter lång putsad granstör som användes för att komma ut med hommebåten från stranden vid pålandsvind
Stormen	”backaflo den” orkan 1872 som skapade omfattande förödelse i södra Östersjön
strandgata	strandrensa som ansågs tillhöra kronan
strandrätt	kronans äganderätt till stränder och kusten
strud	hommans yttersta del före bagpåsen
strudadragg	dragg som håller homman utspänd
sump	tre- eller fyrkantig låda försedd med hål för förvaring av levande ål i vatten
sumprunkare	person som har till uppgift att hålla sump i rörlse för att förbättra vattenväxling
sunnanström	nordgående ström
sätt	jfr drätt
tjejs	se kjejs
tjugoalning	den yttre större homman

tröbom	stöd för fötterna i hommebåt
tvärmule	mellersta draggen på homman tvärs längdriktningen
udmule	draggen sätts i 45 grader ut, som håller homman spänd
uthalare	dragg som tillsammans med strutadragg håller bäl och bagpåse utspänd
ålabod	ålfiskarnas fiskebod, från Åhus till Kivik med ca 500 meters mellanrum, kom till på 1700-talet, innan dess låg fiskarna under sina uppocknervända båtar under natten
ålagille	dess ursprungliga form se landgille
ålamörker	mörk nymåne var fjärde - femte vecka under hösten
Ålexporten	startades 1921 hade en tid tio kvassar och 50 anställda, upphörde 1980. Ålexporten var betydande till Danmark, Holland och främst Tyskland
ålskinn	snoddes till rep istället för bast. Klarskinn till kaffe tillverkades av torkat ålskinn
ålens vikt	störst ålen som införts till Ålexporten vägde 16,5 kg och var 1,8 m lång
ålens ålder	numera bevisat med s k brunnsålar, kan bli över 100 år